

RAPORT

Polskie
Towarzystwo Prawa
Organizacji Non - Profit

Analiza ekspercka w zakresie opracowania nowych i kluczowych problemów badawczych z zakresu prawa ngo.

W drugim etapie działań projektowych eksperci dokonali analizy wyników badań ankietowych i badań CATI. Wyniki prac ekspertów można odnieść do dwóch zasadniczych grup wniosków. W ramach pierwszej grupy zakwalifikować można wnioski wynikające wprost z odpowiedzi

Projekt finansowany ze środków budżetu państwa, przyznanych przez Ministra Edukacji i Nauki w ramach Programu „Nauka dla Społeczeństwa II”

respondentów. Eksperti z uwagi na swoje doświadczenia przygotowali także wnioski niewynikające wprost z prowadzonych badań, lecz dotyczące omawianych badań w sposób pośredni, lecz uznane za istotne z uwagi na doświadczenie praktyczne ekspertów.

Zaproponowane przez ekspertów wnioski można podzielić na kilka grup:

1. Związane z obszarem przepisów prawa regulujących funkcjonowanie podmiotów,
2. Związane z obowiązkami rejestracyjnymi,
3. Związane z organizacją wewnętrzną podmiotu,
4. Związane z finansowaniem podmiotów, w tym procedurami dotacyjnymi,
5. Związane z obowiązkami spoczywającymi na podmiotach, w tym obciążeń podatkowych i sprawozdawczych.

1. Wnioski związane z obszarem przepisów prawa regulujących funkcjonowanie podmiotów.

Wielość aktów prawnych regulujących funkcjonowanie organizacji pozarządowych została dostrzeżona jako istotna bariera zarówno w badaniach, jak i u wszystkich ekspertów. Rekomendacja dotyczy stworzenia jednego aktu prawnego regulującego funkcjonowanie organizacji pozarządowych, zapewniających spójne zasady ich zakładania, organizacji i funkcjonowania. Oczywiście uwzględnić należy specyfikę poszczególnych rodzajów podmiotów – stowarzyszenia oraz fundacje. Stowarzyszenia są bowiem organizacjami korporacyjnymi gdzie spoiwem jest substrat ludzki (członkowie). W przypadku fundacji jest to majątek. Niemniej wielość rodzajów stowarzyszeń prowadzi do ich ujednolicenia. Nie znajduje bowiem uzasadnienia wyróżnianie formy kół gospodyń wiejskich (odrębna ustawa), czy też uczniowskich klubów sportowych (odrębna ustawa). Ma to wątek historyczny (rejestracja podmiotów sportowych) i ówczesnych barier w rejestracji stowarzyszeń w sądzie powszechnym, a następnie w Krajowym Rejestrze Sądowym. W przypadku kół gospodyń wiejskich, powołanych odrębną ustawą w nieodległej perspektywie, brak jest merytorycznego uzasadnienia, szczególnie że ustawa przewiduje prostszy system rejestracji stowarzyszeń zwykłych na poziomie starostwa powiatowego. Fakt rejestracji kół gospodyń wiejskich w odrębnej agencji rządowej nie stanowi ułatwienia, w tym nie tworzy aspektu dostępności. Ważnym zagadnieniem jest także technika legislacyjna w każdej z ustaw regulujących funkcjonowanie poszczególnych rodzajów stowarzyszeń. Z jednej strony mamy dużą swobodę regulacji wewnętrznych (Prawo o stowarzyszeniach), zaś z drugiej nadmierną regulację, wnikającą w sferę

Projekt finansowany ze środków budżetu państwa, przyznanych przez Ministra Edukacji i Nauki w ramach Programu „Nauka dla Społeczeństwa II”

wewnętrznej organizacji, czego przykładem jest chociażby art. 17 ust. 1 ustawy o kołach gospodyń wiejskich, stanowiący, że zebranie członków koła gospodyń wiejskich może podejmować uchwały jedynie w sprawach objętych porządkiem obrad, podanych do wiadomości członków koła w terminach i w sposób określony w statucie. Wskazać należy to jako regulacje ze wszech miar zbędną. Eksperti zwrócili uwagę także na stowarzyszenia zwykłe. Obecne regulacje, istotnie poszerzające uprawnienia stowarzyszeń zwykłych (np. pozyskiwanie dotacji) upodabnia je do stowarzyszeń tzw. rejestrowych. Kwestia rejestracji stowarzyszeń zwykłych zostanie omówiona w kolejnej grupie wniosków. Nadmienić jednak należy, że brak jest uzasadnienia dla wyróżniania takiej grupy podmiotów, zważywszy na rozwój możliwości działania tzw. grup nieformalnych, które bez nadmiernego formalizmu dają możliwość sprawnego działania w celu realizacji celu publicznego.

Wnioski:

- a) Stworzenie Kodeksu NGO jako aktu prawnego regulującego kluczowe obszary, rezygnując z rozproszonych regulacji w innych aktach prawnych, w szczególności: prawo o stowarzyszeniach, ustawa o fundacjach, ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, ustawa o sporcie, ustawa o kołach gospodyń wiejskich.
- b) Uproszczenie regulacji, zmniejszenie formalizmu związane wynikającego z tworzeniem szczegółowych przepisów ingerujących z swobodę tworzenia i funkcjonowania organizacji pozarządowych.
- c) Rezygnacja z wyróżniania różnych typów stowarzyszeń, w tym uczniowskich klubów sportowych, klubów sportowych nieprowadzących działalności gospodarczej, kół gospodyń wiejskich.

2. Wnioski związane z obowiązkami rejestracyjnymi organizacji pozarządowych.

Realizacja wniosku w zakresie rezygnacji z wyróżniania różnych typów stowarzyszeń wpłynie na rezygnację z różnych form rejestrowych/ ewidencyjnych. Wnioski te można jednak traktować rozłącznie w sytuacji, gdy uznanie w oczach ustawodawcy nie zyska pierwszy z postulatów. Obecnie wyróżnić można kilka organów rejestrowych/ ewidencyjnych. Nie wpływa na pozytywnie na odbiór społeczny. Determinuje także różne praktyki ich funkcjonowania i rozstrzygania w sprawach spornych.

Aspekt rejestracji stowarzyszeń zwykłych i stowarzyszeń wskazanych w ustawie o sporcie u starosty nie stanowi istotnego odformalizowania, a na względzie należy mieć dostępność do danych

Projekt finansowany ze środków budżetu państwa, przyznanych przez Ministra Edukacji i Nauki w ramach Programu „Nauka dla Społeczeństwa II”

ewidencyjnych. W przypadku ewidencji starostów, z oczywistych względów, nie ma możliwości dostępu do jednej spójnej bazy. Brak jest także przepisów unifikujących upublicznienia danych z ewidencji i ujmowanych tam danych. Istotnym ograniczeniem jest także przeglądanie danych. Przepis art. 40b ust. 5 ustawy Prawo o stowarzyszeniach wskazuje na, że dokumenty złożone do organu nadzorującego stanowią akta ewidencyjne, które są dostępne dla osób mających interes prawny. Wykazanie interesu prawnego będzie podlegało ocenie organu ewidencyjnego i stanowi istotne ograniczenie w porównaniu z aktami rejestrowymi z Krajowego Rejestru Sądowego. Zgodnie bowiem z art. 8 ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym dane z akt rejestrowych dostępne są dla każdego, bez konieczności wykazania interesu prawnego. Proponowane rozwiązanie ma na celu zwiększenie transparentności w funkcjonowaniu pewnej grupy stowarzyszeń i zniesie niezrozumiały i nieuzasadniony dualizm. Nie wpłynie przy tym na wzrost formalizmu, czy też koszty po stronie organizacji pozarządowych. Uproszczeniem może stanowić Portal Rejestrów Sądowych umożliwiając składanie wniosków drogą elektroniczną i podgląd w bieg spraw, dużo bardziej czytelni niż system epuap/e- doręczeń.

Aspekt rejestracji ma także przełożenie na drogę odwoławczą. Obecny dualizm organów rejestrowych/ ewidencyjnych wiąże się z odrębnymi organami odwoławczymi i stosowanymi procedurami. Decyzja starosty powiatowego, jako decyzja administracyjna, podlega zaskarżaniu w trybie kpa oraz ustawy o postępowaniu przed sądami administracyjnymi, kreując kognicję wojewódzkich sądów administracyjnych oraz Naczelnego Sądu Administracyjnego. Zbliżonych schemat występuje w przypadku rejestracji kół gospodyń wiejskich. W przypadku orzeczeń KRS mamy postępowanie cywilne i kognicję sądów powszechnych (cywilnych).

Rejestracja w większości organów ewidencyjnych (KRS, ARMiR) nie wiąże się z opłatami w przypadku podmiotów nieprowadzących działalności gospodarczej. Podobnie prezentuje się kwestia z wydawaniem zaświadczeń o wpisie do rejestru/ ewidencji. W przypadku ewidencji prowadzonych przez starostę występuje opłata za wydanie decyzji administracyjnej oraz odrębna, za wydanie zaświadczenia, co jest charakterystyczne i spójne dla funkcjonowania administracji publicznej. Nie są to kwoty istotne, lecz wpływają na dualizm w tym zakresie. Kolejnym zagadnieniem jest pobieranie opłat sądowych od organizacji pozarządowych prowadzących działalność gospodarczą, nie zważając, że są wpisane do rejestru organizacji społecznych w ramach KRS. Nadmienić przy tym należy, że są to podmiotu non- profit, a więc dochody z działalności gospodarczej są przeznaczane na realizację działalności statutowej. Eksperti wskazali na potrzebę ujednoczenia regulacji i rezygnację z barier w zakresie postępowania rejestrowego poprzez rezygnację z pobierania opłat sądowych od wszystkich podmiotów będących organizacjami pozarządowymi niezależnie od faktu prowadzenia przez nie działalności gospodarczej.

Wnioski

- a) Rezygnacja z odrębnych trybów rejestracji stowarzyszeń i ustanowienie jednego organu rejestracyjnego w postaci Krajowego Rejestru Sądowego.
- b) Rezygnacja z pobierania opłat sądowych od organizacji pozarządowych wpisanych także w rejestrze przedsiębiorców.

3. Związane z organizacją wewnętrzną podmiotu.

W zakresie organizacji wewnętrznej podmiotu eksperci zwrócili uwagę na odmienne regulacje ustawowe dotyczące organizacji wewnętrznej podmiotu. W części są to regulacje dające istotną swobodę organizacji pozarządowej w kształtowaniu własnych regulacji wewnętrznych (np. Prawo o stowarzyszeniach, art. 10), zaś niektóre wprowadzają nadmierną szczegółowość, nie pozostawiając owej swobody w kształtowaniu własnych regulacji wewnętrznych (vide ustawa o kołach gospodyń wiejskich). Za pożądany uznać należy kierunek wytyczony ustawą Prawo o stowarzyszeniach, dający istotną swobodę organizacjom pozarządowym w kształtowaniu regulacji wewnętrznych.

W obszarze regulacji wewnętrznych wskazano także na dualizm w zakresie funkcjonowania organów pomiędzy różnymi typami organizacji pozarządowych. Z jednej strony uznano to za wskazane, z uwagi na różny charakter podmiotów. Jako przykład wskazać należy na stowarzyszenia, które są podmiotami o charakterze korporacyjnym i fundacje, gdzie kluczowy jest wkład wniesiony przez fundatorów, a nie aspekt zbiorowości członków. Bez wątpienia nie jest możliwa pełna unifikacja w zakresie regulacji odnoszących się do organizacji wewnętrznej tak różnych typów organizacji pozarządowych. Niemniej z drugiej strony stworzenie spójnej regulacji ma na celu unifikowanie regulacji, na tyle na ile dopuszcza to charakter typu owego podmiotu. Wartym rozważenia kierunkiem jest unifikacja organizacji wewnętrznej w zakresie organów organizacji pozarządowej, a także ich uprawnień. Przy wzroście popularności fundacji jako formy prawnej funkcjonowania trzeciego sektora za archaiczny należy uznać nadzór ministra nad fundacjami. Eksperti rekomendują, żeby nadzór sprawowany był na poziomie starosty powiatowego właściwego ze względu na siedzibę podmiotu, względnie, w przypadku utrzymania systemu nadzoru administracji rządowej, żeby nadzór realizowany był na poziomie wojewodów. Rozwiązanie to miaoby zapewnić sprawność działania i szybkość podejmowania decyzji nadzorczych. Eksperti zwrócili także uwagę na sferę spółek non-profit przewidzianych w ustawie o sporcie. Niezależnie od istoty ich funkcjonowania, z uwagi na istotę funkcjonowania trzeciego sektora zwrócili uwagę na

Projekt finansowany ze środków budżetu państwa, przyznanych przez Ministra Edukacji i Nauki w ramach Programu „Nauka dla Społeczeństwa II”

potrzebę poddania tego typu organizacji pozarządowych nadzorowi ze strony jednostek samorządu terytorialnego, zważywszy, że podmioty te korzystają z dobrodziejstw zarezerwowanych dla organizacji pozarządowych, z których nie korzystają „klasyczne” spółki prawa handlowego

Wnioski:

- a) dążenie do maksymalnej unifikacji rozwiązań ustawowych w zakresie organizacji wewnętrznej różnych typów organizacji pozarządowych, na ile pozwalają na to ich odrębności charakterystyczne dla danego typu organizacji.
- b) zunifikowanie nadzoru organów administracji publicznej nad organizacjami pozarządowymi.

4. Związane z finansowaniem podmiotów, w tym procedurami dotacyjnymi.

Duża część pytań w zakresie prowadzonych badań ankietowych i badań CATI dotyczyła finansowania organizacji pozarządowych. Raporty obrazują kondycję finansową podmiotów, skalę działania oraz zwracają uwagę na kluczowe problemy w tym obszarze. Na tej podstawie eksperci sformułowali wnioski dotyczące obszaru finansowego, w tym procedur dotacyjnych.

Eksperti podkreślili rolę procedur dotacyjnych dla podmiotów trzeciego sektora, wskazując na kluczowe źródło finansowania oraz istotne wyzwania w zakresie istniejących barier.

Warte rozważenia jest zmodyfikowanie zasad w zakresie statusu organizacji pożytku publicznego. Obecnie status ten otrzymywany jest po spełnieniu kilku warunków formalnych (regulacje statutowe) i faktycznych (staż działania organizacji). Utrzymanie tego statusu wiąże się z licznymi korzyściami (np. przekazywanie 1,5% podatku dochodowego od osób fizycznych), ale także obowiązkami (przede wszystkim sprawozdawczymi). Powstaje bowiem pytanie czy przy racjonalnym podwyższeniu wymogów nie byłoby zasadne przyznanie owych uprawnień wszystkim organizacjom pozarządowym. Wiązałoby się to z dodatkowymi obowiązkami, w tym koniecznością zmian statutów oraz bieżącymi obowiązkami sprawozdawczymi. Wspomniana konstrukcja wiązałaby się ze wzmożeniem nadzoru oraz wprowadzeniem środków nadzoru w sytuacji zaniedbywania ww. obowiązków. Proponowana zmiana pozwoliłaby pokonać bariery, często organizacyjne i mentalne w zakresie ubiegania się o status organizacji pożytku publicznego. Jednocześnie wzmożone środki nadzorcze spowodowałyby likwidację podmiotów „martwych” i działających sporadycznie/ słabo.

Projekt finansowany ze środków budżetu państwa, przyznanych przez Ministra Edukacji i Nauki w ramach Programu „Nauka dla Społeczeństwa II”

Aktywność osób zaangażowanych w działalność tych podmiotów można byłoby zogniskować w działaniach innych organizacji pozarządowych, względnie grup nieformalnych.

Eksperti zwrócili uwagę na problem z zapewnieniem bieżącego funkcjonowania organizacji pozarządowych zważywszy na niewielki odsetek kosztów pośrednich możliwych do finansowania z dotacji. W celu wzmocnienia potencjału organizacyjnego zasadne jest na poziomie samorządu terytorialnego realizacja procedur grantowych z przeznaczeniem na wzmocnienie potencjału organizacyjnego podmiotów. Dobrym wzorem są konkursy PROO w ramach Narodowego Instytutu Wolności, przy czym obecny system w NIW zakłada włączenie organizacji do jednego koszyka, co utrudnia rzetelną ocenę wniosków organizacji o niezwykle zróżnicowanych obszarach działania.

Prowadzone badania pokazały, że znaczna część organizacji pozarządowych nie posiada własnego lokalu. W części bazuje na użyczeniu bądź wynajmie po preferencyjnych stawkach lokali komunalnych. Ich eksploatacja, zważywszy nawet na koszty mediów generuje istotne obciążenie zważywszy na niewielkie środki, które mogą być wykorzystywane na cele związane z bieżącym działaniem podmiotów. Rozwiązaniem w tym obszarze mogłoby być wprowadzenie nowego zadania obligatoryjnego dla jednostek samorządu terytorialnego w zakresie wsparcia organizacyjnego dla podmiotów trzeciego sektora poprzez tworzenie inkubatorów/ centrów organizacji pozarządowych. Eksperti wskazali, że realizacja mogłaby odbywać się na kształt obligatoryjnego budżetu partycypacyjnego w gminach na prawach powiatu (art. 5a ust. 5 ustawy o samorządzie gminnym).

Najwięcej rekomendacji eksperci wskazali w zakresie procedur dotacyjnych. Wiąże się to z bardzo zróżnicowanymi wymogami konkursowymi. Ustawodawca od lat wprowadza regulacje alternatywne dla procedur konkursowych z ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Wskazać można chociażby uchwały jednostek samorządu terytorialnego podejmowane na podstawie ustawy o sporcie w zakresie odrębnych procedur dotacyjnych. Zdaniem ekspertów wielość zasad dotacyjnych nie jest uzasadniona interesem publicznym, a wynikać może z działalności lobbingsowej określonych grup interesu. Ujednolicenie procedur ułatwi funkcjonowanie podmiotów i spowoduje rezygnację z dualizmów proceduralnych. Jest to także asumpt do rezygnacji z nadmiernego formalizmu w obszarze aplikowania o dotację oraz realizacji zadania publicznego w ramach otrzymanego wsparcia.

Rekomendowane zmiany w zakresie procedur konkursowych można podzielić na kilka grup. Po pierwsze to warunki realizacji zadania publicznego ujęte w ogłoszeniu konkursowym. Eksperti zwrócili uwagę w szczególności na zawyżony odsetek udziału środków własnych, ograniczony katalog kosztów kwalifikowanych, niefunkcjonalne terminy realizacji zadania (np. do 15 grudnia), zawężania kręgu podmiotowego podmiotów mogących aplikować o środki. Wymienione przykłady

Projekt finansowany ze środków budżetu państwa, przyznanych przez Ministra Edukacji i Nauki w ramach Programu „Nauka dla Społeczeństwa II”

świadczą o tworzeniu sztucznych barier w zakresie aplikowania o środki. Rozwiązania ustawowe powinny hamować tego rodzaju praktyki. Druga grupa zmian dotyczy oferty konkursowej. Obecnie wynika ona ze wzoru przyjętego stosownym rozporządzeniem wydanym na podstawie ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, jednak możliwość kreowania odrębnych procedur (co było omówione powyżej) powoduje kształtowanie bardziej szczegółowych ofert. W ramach obowiązującego wzoru wprowadzana jest konieczność dołączania odrębnych załączników (np. konkursy Ministerstwa Sportu i Turystyki), co przykładowo powoduje powstanie załącznika dla każdego z dziesięciu eventów w ramach organizowanego cyklu. Rekomendować należy wprowadzenie we wzorze maksymalnej liczby znaków w poszczególnych polach. Kolejną grupą zagadnień są kwestie dotyczące umowy realizacji zadania publicznego. Wyzwania dotyczą w szczególności aspektu wydatkowania środków pochodzących z dotacji przed datą otrzymania środków na konto bankowe organizacji pozarządowej. Dostrzec należy rozbieżną praktykę w tym zakresie, w tym różne podejście podmiotów kontrolujących działania administracji publicznej. Zasadna byłaby w tym względzie interwencja ustawodawcy w celu wyeliminowania wątpliwości w tak istotnych obszarach funkcjonowania trzeciego sektora. W zakresie wzoru umowy eksperci wskazali na większą elastyczność w zakresie przesunięć kosztów, ponad obecne limity. Za niezbędne w kontekście niestabilnej sytuacji gospodarczej (COVID, wojna w Ukrainie) uznać należy wprowadzenie mechanizmów zbliżonych do prawa zamówień publicznych w zakresie waloryzacji wartości umowy. Obecnie organizacje pozarządowe są w dużo trudniejszej sytuacji niż przedsiębiorcy. Nie jest rozwiązaniem sytuacji możliwość wejścia na drogę sądową przeciwko organowi administracji publicznej. Zważywszy na długotrwałość procedur sądowych oraz istotną nierówność w zakresie potencjału podmiotów.

Ważnym aspektem procedury dotacyjnej jest kwestia podatku VAT od otrzymanej dotacji. Obecnie pojawiając się różne interpretacje w konkretnych sprawach, w ramach których wskazuje się na konieczność naliczania podatku VAT od przyznanych dotacji. Eksperti wskazują, że jest to zagadnienie odrębne od rozliczania podatku VAT w ramach kosztów kwalifikowanych dotacji. Jako przykład można wskazać interpretację indywidualną 0114-KDIP4-1.4012.293.2022.3.DP wydaną przez wydaną przez dyrektora KIS, która wskazuje na ww. obowiązek. Obecnie sprawa jest na etapie skargi kasacyjnej przez Naczelnym Sądem Administracyjnym, gdyż Wojewódzki Sąd Administracyjny oddalił skargę podmiotów na ww. interpretację. Istotnym wyzwaniem w obszarze praktyki działania jednostek administracji publicznej oraz organizacji pozarządowych jest także wyrok Trybunału Konstytucyjnego (sygn. SK12/20). Trybunał wskazał, że skutkiem wyroku w sprawie o sygn. SK 12/20 nie jest utrata mocy obowiązującej art. 3 § 2 pkt 4 i 8 p.p.s.a., a tylko wyeliminowanie znaczeń tych przepisów, które zostały wskazane w sentencji orzeczenia Trybunału

Projekt finansowany ze środków budżetu państwa, przyznanych przez Ministra Edukacji i Nauki w ramach Programu „Nauka dla Społeczeństwa II”

jako niekonstytucyjne. Oznacza to, że od rozstrzygnięć organu władzy publicznej w przedmiocie otwartego konkursu ofert na realizację zadania publicznego, a także w razie bezczynności tego organu po ogłoszeniu konkursu, zainteresowanym podmiotom przysługuje stosowna skarga do sądu administracyjnego. Objęcie kognicją sądów administracyjnych spraw konkursowych nie tylko jest wątpliwą interpretacją, ale także generuje istotne wyzwania w zakresie de facto uprawomocnienia się rozstrzygnięć w kontekście weryfikowania przez sądy administracyjne miejsc na liście rankingowej. Aspekt ten, zdaniem ekspertów, wymaga pilnej interwencji ustawodawcy.

Wnioski:

- a) zmiany w zakresie uzyskiwania statusu organizacji pożytku publicznego w celu poszerzenia liczby organizacji pozarządowych mogących korzystać z profitów związanych z posiadaniem tego statusu.
- b) wsparcie organizacji pozarządowych poprzez tworzenie przez jednostki samorządu terytorialnego inkubatorów/ centrów organizacji pozarządowych.
- c) rezygnacja z wielości procedur dotacyjnych na rzecz jednej procedury określonej ustawowo.
- d) uproszczenie procedur dotacyjnych poprzez rezygnację z nadmiernego formalizmu.
- e) pilna zmiana regulacji budzących istotne wątpliwości i rozbieżności w praktyce, w tym w zakresie ponoszenia kosztów ze środków z dotacji, podatku VAT od dotacji, procedur odwoławczych od rozstrzygnięć konkursowych.

5. Związane z obowiązkami spoczywającymi na podmiotach, w tym obciążeń podatkowych i sprawozdawczych.

W prowadzonych badaniach ankietowych i badaniach CATI wskazywano na wielość obowiązków sprawozdawczych. Eksperci wskazali także na wielość podmiotów, do których składane są sprawozdania i różne systemy w tym zakresie. Dotychczas poczyniono pewne pozytywne kroki, chociażby w zakresie uproszczonych sprawozdań finansowych. W dalszym ciągu jest to jednak istotny problem w działaniu organizacji. Eksperci postulują stworzenie jednej platformy sprawozdawczej. Zasadne jest także rozważanie rezygnacji ze składania niektórych sprawozdań. Przykładowo fundacje są zobligowane do składania sprawozdań rocznych z działalności, zaś stowarzyszenia takiego obowiązku nie mają, przy czym nie dotyczy to podmiotów posiadających status organizacji pożytku publicznego. Aspekt monitorowania działalności można wzmocnić

Projekt finansowany ze środków budżetu państwa, przyznanych przez Ministra Edukacji i Nauki w ramach Programu „Nauka dla Społeczeństwa II”

poprzez urealnienie dostępu do informacji publicznej w ramach realizowanych zadań publicznych. Jest to bowiem kluczowy obszar, do którego powinien mieć dostęp obywatel.

Ekspertzy zwrócili także uwagę na jawność sprawozdań składanych przez organizacje pozarządowe. W części przypadku dokumenty są ogólnodostępne, jednak część istotnych dokumentów nie jest jawna. Jako przykład wskazać można sprawozdania finansowe podmiotów nieprowadzących działalności gospodarczej. Są one składane do KAS, ale nie są upubliczniane na wzór tych składanych do KRS czy składanych z racji posiadania statusu organizacji pożytku publicznego.

Organizacje pozarządowe zwolnione są z podatku dochodowego od osób prawnych, z wyjątkiem podatku dochodowego od osób prawnych – CIT – od tych dochodów, które nie są zwolnione z opodatkowania. Zaznaczyć bowiem należy, że jako organizacje trzeciego sektora w przypadku dochodów z tych źródeł, są one przeznaczane na działania statutowe. Obciążenia podatkowe zmniejszają więc skalę działań statutowych, a dodatkowo generują kolejne obowiązki sprawozdawcze, np. CIT 8. Ekspertzy wskazują, że rozwiązania w tym zakresie zapewniłyby środki na bieżącą działalność, a tym samym zachęciły organizacje pozarządowe do tego typu aktywności.

Ekspertzy wskazali także na kwestię podatku od nieruchomości. Poza zwolnieniem z tytułu posiadania statusu organizacji pożytku publicznego, ustawowo trzeci sektor zwolniony jest przedmiotowo od podatku od nieruchomości w sytuacji prowadzenia działalności wyłącznie na rzecz dzieci i młodzieży. W sytuacji prowadzenia zajęć z udziałem (jednocześnie, w innych grupach) dla osób spoza ww. kategorii wiekowych zwolnienie nie przysługuje. Owa nierówność hamuje rozwój podmiotów. Przyznanie wspomnianych zwolnień nie będzie stanowiło istotnego obciążenia dla budżetu państwa i budżetów jednostek samorządu terytorialnego, zaś będzie odczuwalne z poziomu bieżącego zarządzania organizacjami pozarządowymi.

Wnioski:

- a) stworzenie jednej platformy sprawozdawczej dla organizacji pozarządowych z dostępem przez wszystkie uprawnione do tego podmioty kontrolujące i nadzorcze.
- b) rezygnacja z części obowiązków sprawozdawczych.
- c) zapewnienie jawności dostępu do wszystkich sprawozdań organizacji pozarządowych (finansowych i merytorycznych) bez konieczności wykazywania interesu prawnego.

Projekt finansowany ze środków budżetu państwa, przyznanych przez Ministra Edukacji i Nauki w ramach Programu „Nauka dla Społeczeństwa II”

- d) rezygnacja z obciążeń podatkowych organizacji pozarządowych, w tym w zakresie podatku od nieruchomości oraz podatku dochodowego od prowadzonej działalności gospodarczej.

Opracował: r. pr. dr Jakub Kosowski